

Optimaal leerrendement met activerende en coöperatieve werkvormen.

Samenwerkingsvaardigheden zijn hard nodig in de maatschappij. Inzetten op meer coöperatieve werkvormen is een manier om leerlingen hierin te laten ontwikkelen. Dit kun je al vanaf de kleuterklas vormgeven. Het leerrendement verhoogt, de betrokkenheid wordt beter en je benut de onderwijstijd optimaal en efficiënt.

Ik zie in mijn vak als coach voor onderwijsprofessionals dat leerkrachten dit ook graag willen, het belangrijk vinden. Ik zou het liefst willen dat de hele school ermee aan de slag gaat! Een doordachte, doorgaande lijn waarbij leerkrachten voldoende ondersteund worden in de inzet. Zo leren de leerkrachten zelf ook nóg beter samenwerken. Goed voorbeeld doet goed volgen!

Activerende en coöperatieve werkvormen

Even een stukje theorie ter verduidelijking van de rest van het verhaal, dan weten we waar we het over hebben.

Activerende werkvormen : als leerkracht zet je élke leerling actief aan het werk. Iedereen doet mee met de instructie, de begeleide inoefening en de verwerking. Dit stukje is dus voornamelijk het individueel handelen van de leerling.

Voorbeelden van activerende werkvormen zijn:

- gebruik wisbordje,
- gebruik beurtstokjes,
- petje op / petje af,
- strookje met knijper,
- rood of groen,
- staan / zitten,
- meerkeuzevragen in hoeken,
- links / rechts,
- over de lijn.

Mijn advies: prikkel nieuwsgierigheid, van de aandacht, maar laat het hen zelf doen. Het gevolg? Zie deze quote uit een van mijn coachtrajecten:

“De kinderen zijn zó betrokken. Er is minder onrust of storend gedrag. Echt iedereen doet actief mee. Dit maakt ook mijn werk zoveel leuker!”

Coöperatieve werkvormen hebben een samenwerkingscomponent. Hiermee ga je dus, ‘naast’ de reguliere leerstof, samenwerkingsvormen oefenen.

Dit zijn voorbeelden van coöperatieve werkvormen;

- 2praat,
- wandel wissel uit,
- mix en koppel,
- binnen-/buitenkring,
- placemat,
- denken/delen/uitwisselen,
- om de beurt,
- vraaggesprekken met elkaar,
- woordweb,
- genummerde hoofden,
- hoeken.

Begin klein, eindig compleet

Denk niet meteen te groot. “iemand bij de naam noemen” en “elkaar aankijken als je iets zegt” zijn basisvaardigheden die je vanaf groep 1 al kunt -en moet- aanleren. Dat zijn toch wel normale dingen, zou je danken (valt nog wel eens tegen in de praktijk).

Dit soort vaardigheden worden vervolgens t/m groep 8, en zelfs op het VO, uitgebreid tot vaardigheden zoals “verschil van mening accepteren”, “samen problemen oplossen” en “op een vriendelijke manier zeggen als je het ergens niet mee eens bent”. Dat zijn echt de belangrijke vaardigheden voor de toekomst.

Bedenken hoe je dit soort vaardigheden gaat aanleren, zodat je een goed samenwerkende leerling uitwaait aan het eind van groep 8, is niet alleen een taak van de leerkracht, maar ook van de school als geheel.

Beleid vanuit school

Mijn advies is om vanuit de school een kwaliteitskaart te maken. Daar moet een opbouwende en doorgaande lijn in zitten. Er is natuurlijk ook een leerlijn rondom samenwerkingsvaardigheden, maar die mag nog prominenter ingezet worden, naar mijn mening.

Bij sommige scholen die ik bezoek, mis ik hierin een stuk visie als ik kijk naar de uitvoering in de praktijk. Ik zie dan vaak veel losse uitvoering door individuele leerkrachten die niet altijd even efficiënt samenwerken door bijvoorbeeld geen materialen te delen of samen lessen en werkvormen te bedenken. Zonde want dan doen we allemaal dubbel werk.

Iedere school kan beginnen met een algemeen beleid rondom werkvormen en de leerlijn samenwerkingsvaardigheden.

Dit zijn vragen die gesteld kunnen worden:

- Welke werkvormen passen we toe in groep 1, welke in groep 2, welke in groep 3 en hoe bouwen we dit beredeneerd uit naar werkvormen afgestemd op de samenwerkingsvaardigheden die de leerlingen moeten beheersen in groep 8?
- Wat bieden we aan in welk leerjaar?
- Met welke (coöperatieve) werkvormen beginnen we in ieder geval tenminste allemaal?
- Wat willen we ermee bereiken?
- Hoe signaleren we of dit ook gelukt is?
- Hoe borgen we dat we dit structureel blijven doen, ook als het druk is?

Deze planning moet worden overlegd, goedgekeurd en gevolgd door iedere leerkracht die binnen de school werkzaam is. Vraag ook waar je eigen invulling kunt geven.

Tegemoetkomen aan een natuurlijke behoefte.

Waarom is dit eigenlijk nodig? Nou, met activerende werkvormen kom je tegemoet aan de natuurlijke behoefte van kinderen om te praten en te bewegen. Door coöperatieve werkvormen in te zetten versterk je de tegemoetkoming aan deze behoefte, maak je leren plezierig, geef je aandacht aan samenwerkingsvaardigheden en wordt het gemakkelijker om bij de les te blijven. Wie wil dat nou niet? Hiermee krijg je een *Twinkeling* in de ogen van de leerlingen én de leerkracht.

Zo doe je dat

Door leerlingen een eigen rol te geven in het coöperatief werken, leren de kinderen om specifiek verantwoordelijk te zijn voor een deel van het proces. Zo kunnen ze ook alvast oefenen met leiding geven en volgen. Wie weet welke mooie functies jouw kids later krijgen!

Nog even voor de zekerheid:

Basisprincipes voor coöperatief werken:

- gelijke deelname,
- individuele aanspreekbaarheid,
- positieve wederzijdse afhankelijkheid,
- simultane interactie (alle leerlingen zijn zoveel mogelijk gelijktijdig bezig)

Observeren integreren

Zoals je weet, moet je (al in de kleutergroep) beginnen met goed observeren om te signaleren wat wel en nog niet wordt beheerst. Zie dit niet als een losstaande taak, maar integreer het juist in je dagelijkse systemen. Zo ga je efficiënter te werk. Handig gezien de werkdruk!

Zo doe je dat

Noteer opvallende uitschieters omhoog en omlaag tijdens specifieke omenten. Tijdens je les, gedurende de verwerking en als leerlingen bezig zijn met de uitvoering van de coöperatieve werkvorm. Observeer en signaleer de bijzonderheden. Die noteer je makkelijk en snel op een notitieblokje (dat had je toch al in je kantzak voor je timemanagement, toch?!) [Hoe goed timemanagement overwerken overbodig maakt / Blog | twinkeling-coaching.nl](#)

Daarna verwerk je dit in het leerlingvolgsysteem en pak je de volgende les door met verrijking of verlengde instructie.

Betrek de hele klas actief bij de les. Zo zorg je voor een optimaal leerrendement bij iedere leerling en benut je de beschikbare onderwijstijd zo efficiënt mogelijk terwijl je ook aan de samenwerkingsvaardigheden werkt.

Kinderen leren niet alleen van de leerkracht, maar ook van elkaar!

Quote uit een van mijn coachtrajecten:

“Het maken van verschillende groepjes gaat nu zonder discussies. De kinderen kunnen veel beter met bijna iedereen samenwerken aan een opdracht zonder dat er steeds conflicten ontstaan.”

Waardevolle investering

Kost dit veel tijd? Nee, eigenlijk niet. Het is een eenmalige investering om dit op orde te krijgen. De leerkrachten kunnen ook samenwerken door allemaal een stukje op te pakken en te delen.

Lamineer materialen zodat ze hergebruikt kunnen worden, spreek met collega's af wie wat maakt en deel de materialen met elkaar. Win – win!

Hoe worden onderwijsprofessionals, die nog niet voldoende bekwaam zijn in het uitvoeren van alle werkvormen, ondersteund en begeleid?

Dit kan onder andere door coaching. Je leest er op mijn website van alles over www.twinkeling-coaching.nl Neem gerust contact met me op voor meer informatie.

[Deze blog, tekst en inhoud is geschreven door en eigendom van Twinkeling Coaching.](#)